

РОЗСТРІЛЯНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

« Розстріляне відродження» - літературно-мистецьке покоління 20-початку 30-х рр. в Україні, яке дало високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і яке було знищене тоталітарним сталінським режимом. Література цього періоду відзначається багатством стилів, жанрів, вершинних мистецьких надбань.

З великою енергією в галузі розбудови літератури в цей час працювали М.Зеров, Микола Хвильовий (Фітільов), С. Єфремов, М.Куліш, М. Семенко, М. Драй-Хмара (Драй), П. Филипович та інші. До найвидатніших представників « Розстріляного відродження» належав і новеліст Григорій Косинка (Стрілець).

Термін « Розстріляне відродження» вперше запропонував діаспорний літературознавець Юрій Лавріненко, вживши його як назву збірника найкращих текстів поезії та прози 1920-1930 рр. . Це відродження було пов'язане з тим, що українські митці навіть за умов замовчування й заборони створили тексти, гідні світового поцінування.

Початком масового нищення української інтелігенції вважається травень 1933 року, коли 12-13 травня відбулися арешт Михайла Ялового і самогубство Миколи Хвильового у Харківському будинку « Слово».

Кульмінацією дій радянського репресивного режиму стало 3 листопада 1937 року. Тоді « на честь 20-ї річниці великого жовтня» у Соловецькому таборі особливого призначення були розстріляні Лесь Курбас, Микола Куліш, Матвій Яворський, Володимир Чеховський, Валер'ян Підмогильний, Павло Филипович, Валер'ян Поліщук, Григорій Епик, Мирослав Ірчан (А. Баб'юк), Марко Вороний, Михайло Козоріз, Олекса Слісаренко (Снісар), Михайло Яловий та інші. Загалом в один день, за рішенням несудових органів, було страчено понад 100 представників української інтелігенції – цвіту української нації.

Головними складниками новітньої еліти, її світогляду був бунт, самостійність мислення та щира віра у власні ідеали. У більшості своїй це були інтелектуали, які робили ставку на особистість, а не на масу. За їх зовнішньою « радянськістю» ховалися глибокі пошуки й високі запити.

Проза поділялася на дві течії: сюжетна і безсюжетна. У безсюжетних творах головним було не речення чи слово, а підтекст, дух, « запах слова», як казав Микола Хвильовий. Стиль сильних почуттів та проникнення в сутність явищ називають неоромантизмом чи експресіонізмом. У цьому напрямку працювали Микола Хвильовий, Юрій Яновський, Андрій Головка, Михайло Яловий, Олекса Влизько, Лесь Курбас, Микола Куліш та багато інших.

Коли Комуністична партія СРСР зрозуміла свою поразку в боротьбі з українськими письменниками, вона почала діяти забороненими методами: репресії, замовчуванням, нищівною критикою, арештами, розстрілами. Перед письменниками стояв вибір: самогубство (Микола Хвильовий), репресії і контабори (Борис Антоненко-Давидович (Давидов) , Остап Вишня (П. Губенко)), замовчування (Іван Багряний (Лозов'ягін)), В. Домонтович (Петров)), еміграції (В.Винниченко, Є. Маланюк) або писання програмових творів на ушлявлення партії (П. Тичина, М.Бажан). більшість митців була репресовано і розстріляно.

Трагічна доля покоління 20-30 рр. демонструє всю силу українського духу, його творчий потенціал, необхідність свого шляху й незалежності від впливу інших культур.

У 30-ті роки була також знищена і значна кількість діячів культури старшого покоління, яка стала відомою ще до приходу радянської влади і належала до покоління діячів початку 20 століття, а не 1920-1930-х рр. . Це Людмила Старицька- Черняхівська, Микола Вороний, Сергій Єфремов, Гнат Хоткевич та інші. Завдяки політиці українізації вони активно включились у процеси розбудови української літератури, культури, науки, що відвалились в УРСР; дехто з них задля цього повернувся з еміграції, як Микола Вороний , або спеціально переїхав з українських країв під владою Польщі, як Антін Крушельницький з родиною.